

СЕКЦІЯ 4.
АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРОТИДІЇ НАРКОЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ.

*Албул С. В.,
к. ю. н., доцент, Перший проректор ОДУВС,
полковник поліції*

**ДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ОЗНАК ВЖИВАННЯ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ ТА
ПСИХОТРОПНИХ РЕЧОВИН**

Незаконний обіг наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів завдає значної шкоди не тільки здоров'ю населення та генофонду нації, але є також реальною та серйозною загрозою національній безпеці будь-якої держави. Відповідно до ст. 7 Закону України «Про основи національної безпеки України», на сучасному етапі основними реальними та потенційними загрозами національній безпеці України, стабільності в суспільстві є: у сфері державної безпеки – можливість незаконного ввезення в країну наркотичних засобів; у соціальній та гуманітарній сферах – поширення наркоманії. Отже, основними напрямками державної політики з питань національної безпеки України є зосередження ресурсів і посилення координації діяльності правоохоронних органів України для боротьби з наркозлочинністю.

Проблема протидії наркозлочинності є однією з найгостріших соціальних і правових проблем України на початку XXI століття. Незаконний обіг наркотичних засобів та психотропних речовин в Україні набуває все більш значних масштабів, стає досить серйозним соціальним чинником, який негативно впливає на стан здоров'я і благополуччя людей, розвиток суспільства в цілому. Різко збільшується кількість осіб, які вживають наркотичні засоби та психотропні речовини. Прогресуюче зловживання ними і різке зростання цін на такі засоби створюють сприятливі умови для формування організованих злочинних груп, які займаються нелегальним наркобізнесом [2, с. 631].

За даними кримінальної статистики, питома вага наркозлочинів протягом останніх п'яти років коливається у межах 13,4-15,4% від загальної кількості злочинів. Лише у 2017 році органами Національної поліції виявлено понад 28000 фактів незаконного обігу наркотиків (у 2016 – 22000). Задokumentовано 4448 фактів збуту наркотичних засобів та психотропних речовин (у 2016 – 1907). Знешкоджено 588 наркопритонів (у 2016 – 449), 51 міжнародний канал надходження наркотиків (у 2016 – 5) та 113 нарколабораторій (у 2016 – 95). З незаконного обігу вилучено 3,6 т канабісу, 373,4 кг макової соломи, 11,3 кг опію, 16,8 кг амфетаміну, 3,2 кг метадону.

У професійній діяльності працівники Національної поліції України стикаються з низкою питань, вирішення яких потребує високопрофесійної підготовки. Зокрема, це стосується питань виявлення ознак та симптомів вживання особами наркотичних засобів та психотропних речовин.

Існує безліч ознак, як фізичних, так і в поведінці, які вказують на те, що людина вживає наркотики. Ознаки сп'яніння особливо суперечливі, вони дуже залежать від стажу і прийнятої дози. У кожного наркотику свої характерні прояви, але є й деякі спільні ознаки того, що людина приймає наркотики: раптові зміни поведінки; перепади настрою – роздратованість та сварливість, а потім раптові радість і щастя; віддалення від родини; недбалість в догляді за собою (неохайність); втрата інтересу до занять спортом та до інших улюблених справ; зміна розпорядку сну – людина не спить вночі, а спить вдень; червоні або «скляні» очі; хлюпання носом, нежить тощо [3].

Далі наведено прояви, що пов'язані з часто вживаними наркотиками та ознаки і симптоми вживання конкретних наркотиків:

Ознаки і симптоми вживання метамфетаміну. Надмірна збудженість, тобто безсоння протягом кількох днів і тижнів поспіль, повна втрата апетиту, різке зниження ваги, розширені зіниці, нервовість, говірливість, хибне почуття сили, параноя, депресія, втрата контролю, дратівливість, посилене виділення поту, дрижання, стурбованість, галюцинації, агресивність, схильність до насильства, запаморочення, перепади настрою, викривлене бачення, заплутаність думок, стривоженість [1, с. 5].

Ознаки і симптоми вживання екстазі. При цьому виді сп'яніння підвищується фізична активність, виникає ейфорія, почуття «невагомості», увага швидко відволікається, посилюється статевий потяг, з'являється відсутність бажання спати, розширюються зіниці, з'являється м'язовий тремор, обличчя бліде, артеріальний тиск підвищений. Вихід з стану сп'яніння супроводжується безсиллям, болем у різних частинах тіла, тривалим важким сном, підвищеним апетитом, тахікардією, похмурым настроєм зі злостивістю і агресивністю. Основними ознаками є: зміна рівня ментального та фізичного реагування, викривлене сприйняття звуку, світла, дотику. Стимуляція фізичної енергії разом зі зниженням апетиту і підвищеною температурою тіла [5]. Посилення емоційних та чуттєвих реакцій. Зціплені зуби, м'язові судоми, нудота, озноб та пітливість. Тіло може перегріватися, що може призвести до смерті.

Ознаки і симптоми вживання кокаїну. Порушення розумових процесів, замішання, тривога, депресія, спалахи емоцій, напади паніки, підозрілість, розширені зіниці, безсоння, втрата апетиту, зменшення статевого потягу, стурбованість (тривожність), дратівливість, підвищена говірливість, почухування, галюцинації, параноя [4, с. 107].

Ознаки і симптоми вживання ЛСД. Розширені зіниці, бліда шкіра, порушення координації, хибне почуття сили, ейфорія, викривлене сприйняття часу та простору, галюцинації, замішання, параноя, нудота, блювання, втрата контролю, тривожність, паніка, безпорадність і саморуйнівна поведінка [1, с. 8].

Ознаки і симптоми вживання фенциклідину/«янгольського пилу». Часом спалахи емоцій або ексцентрична поведінка (часто суїцид), параноя, боязкість, тривожність, агресивність, замкненість, почервоніння шкіри, пітливість, запаморочення, загальне заніміння та погіршення сприйняття [3].

Ознаки і симптоми вживання інгалентів. До них відносяться ацетон, бензин та інші, розчинники входять до складу клеїв, наприклад, «БФ-2», «Момент». Зловживання ними зустрічається, як правило, в ранньому підлітковому віці, з одинадцяти до чотирнадцяти - п'ятнадцяти років. Хоча ці речовини не є наркотичними, інтоксикація ними щось нагадує алкогольне сп'яніння. Очі при такому сп'янінні каламутні, невиразна мова, змазана, хода хитка [5]. У особи спостерігається підвищена і підкреслена емоційність, гучна мова, зухвала, деколи агресивна поведінка, до постійного бажання бійки. Від нього, при відсутності запаху алкоголю, виходить слабкий запах розчинника. Шкіра у таких осіб, як правило, сірувато-землистого відтінку, волосся поступово стає ламким. Основні ознаки: короткочасна ейфорія, хіхкання, дурнувата поведінка, запаморочення, головні болі, що часто супроводжується непритомністю або станом близьким до неї. В результаті тривалого вживання: втрата пам'яті, емоційна нестабільність, порушення мислення, нерозбірлива мова, незграбність, хитка хода, нервовий тик, тремтіння, втрата нюху, втрата слуху і прогресуюча атрофія мозку. Інколи такі серйозні наслідки тривалого прийому можна усунути за допомогою детоксикації тіла і дієтичної терапії; а інколи ушкодження мозку вже є незворотним чи оборотним лише частково [3].

Ознаки і симптоми вживання опіатів (екстракт з макової соломки; героїн). Після прийому наркотику виникає ейфорія (підвищення настрою), приємне почуття комфорту та розслаблення, зіниці різко звужені, обличчя та шия червоніють, з'являється зуд шкіри переважно обличчя. Під час сп'яніння особи малорухомі, шукають усамітнення та спокою [1, с. 9]. Ейфорія, що посилюється за рахунок хімічного впливу, напівсонний стан, в якому людина може перебувати протягом кількох хвилин чи годин. На тих, хто вже давно приймає опіати, він може діяти як стимулятор, і тоді людина може виконувати звичайну повсякденну роботу. Інші можуть виявлятися зовсім безсилимися робити хоч що-небудь. При необхідності особи можуть легко приховувати ознаки сп'яніння, окрім різко звужених зіниць. При виході з стану опійного сп'яніння зіниці розширені, може виникнути нудота, рвота, біль у різних частинах тіла, підвищена температура тіла, зростання частоти серцевих скорочень, коливання артеріального тиску, безсоння, виділення з носу. Психічний стан характеризується дратівливістю, злостивістю, нестійкістю настрою. Залежність від опіатів виникає дуже швидко, особливо при внутрішньовенному шляху введення.

Ознаки і симптоми вживання канабіоїдів (маріхуана, гашиш або сленгові назви - план, драп, травка, дурь та ін.). Через 5-15 хв. після вживання виникає відчуття піднесеного настрою та приливу сил, сильний голод і спрага. Психічний стан при сп'янінні коливається від немотивованої веселості, сміху, розгальмованості до тривоги, страху, агресивності. Зіниці у стані сп'яніння розширені, вони блищать, шкіра бліда, сухі губи. Відмічаються м'язові судоми, можуть виникати галюцинації [3]. Закінчується сп'яніння тяжким сном, слабкістю, апатією. В перервах між прийомами цих наркотичних засобів на перших етапах ніяких суттєвих змін у поведінці не відмічається. Через декілька місяців (1-2) після регулярного (щоденного) вживання канабіоїдів можуть виникнути такі ознаки: псується або безпідставно змінюється настрій, безсилля змінюється дратівливістю, агресивністю, порушується сон (сонливість вдень), з'являється головний біль, озноб, пітливість шкіри, тремор, підвищується артеріальний тиск [5].

У особи проявляється нав'язливе бажання поїсти, налиті кров'ю та червоні очі (важко тримати їх відкритими), сухість у роті, збуджений неконтрольований сміх, забудькуватість, короткочасна втрата пам'яті, надмірна сонливість, гальмування рухових навиків, часом параноя, галюцинації, лінь, брак мотивації, дурість, нудотний запах тіла, волосся та одягу й різкі зміни настрою та поведінки, коли людина «під кайфом».

Ознаки і симптоми вживання депресантів (транквілізаторів і барбітуратів). У великих дозах інтоксикація проявляється зниженням здатності до сприйняття зовнішнього світу, неадекватною поведінкою, зниженням розумових здібностей. Рішення приймаються бездумно. Можливі спалахи люті й агресивної поведінки. Порушена координація рухів, як при сильному алкогольному сп'янінні, сильне запаморочення, відсутність концентрації уваги. Мова надмірно емоційна, деколи нерозбірлива. Зіниці розширені. Шкіра бліда, підвищена частота пульсу. Стан сп'яніння триває до чотирьох годин. Потім настає друга фаза - млявість і сон. Сон важкий, з утрудненим диханням.

Стадія абстиненції супроводжується сильною слабкістю, головним болем, рясною пітливістю. З'являються нудота, запаморочення, тремтіння у всьому тілі, болі в суглобах, безсоння, тривога за власне життя. Найбільш небезпечними є можливість пригнічення дихання при передозуванні і велика ймовірність появи

епілептичних випадків при виході з сп'яніння. Основні ознаки: ослаблені гальмівні реакції, сповільнена координація рухів, сонливість, в'яла мускулатура, хитка хода, слабка здатність виносити судження, сповільнені та неясні рефлекси, дезорієнтація, нерозбірлива мова [1, с. 8].

Ознаки і симптоми вживання холінолітиків. Холінолітики – це ліки, які використовуються в медицині для лікування важкого неврологічного захворювання паркінсонізму. Їх застосовують також для корекції побічних дій психіатричних препаратів – нейролептиків. Прийом великих доз холінолітиків викликає своєрідне сп'яніння з різким розгальмуванням емоцій. Особа різко збуджена, вираз його очей «скло», що зупинилося. Мова швидка і невиразна. Шкірні покриви сухі, іноді гарячі. Сп'яніння триває чотири – шість годин і, як правило, супроводжується численними галюцинаціями, найчастіше страхітливих змісту. Людина бігає по кімнаті, щось бурмоче або кричить, бачить якихось людей навколо себе або у вікні. В стані сп'яніння холінолітиками під впливом галюцинацій особа здатна на агресивні дії і самогубство.

Вважаємо, що обізнаність працівників Національної поліції щодо основних ознак та симптомів вживання наркотичних засобів та психотропних речовин є необхідною умовою для якісного виконання ними функціональних обов'язків з протидії наркозлочинності.

Література

1. Албул С. В. Ознаки і симптоми вживання наркотичних засобів та психотропних речовин : пам'ятка для працівників Національної поліції / уклад. С. В. Албул. – Одеса : ОДУВС, 2018. – 12 с.
2. Албул С. В. Оперативно-розшукова характеристика злочинів, пов'язаних з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та її значення у протидії злочинності // Актуальні проблеми держави і права: Зб. наук. праць. Вип. 55/ Відп. за вип. В. О. Туляков. – Одеса: Юрид. л-ра, 2010. – С. 628-633.
3. Нарконон: сайт. – Режим доступу: <http://www.narconon.org/uk/drug-abuse/signs-symptoms-of-drug-abuse.html>
4. Никифорчук Д. Й. Протидія незаконному обігу наркотиків : навч.-метод. посіб. / Д. Й. Никифорчук, О. М. Стрільців, М. С. Хруппа. – К.: КНТ, 2006. – 240 с.
5. Соціотерапія: сайт – Режим доступу: <http://sociotherapy.org.ua/>

Білотіл І. П.,

слухач 1-го курсу магістратури факультету № 3

Науковий керівник: Кулик Л. М., к. ю. н., доцент, доцент кафедри кримінального права та кримінології факультету № 1

МЕХАНІЗМ ПРОТИДІЇ НЕЗАКОННОМУ ОБІГУ НАРКОТИКІВ В УКРАЇНІ

В сучасному суспільстві злочинність є однією із головних причин економічної, політичної та соціальної нестабільності, вона постійно удосконалює свої форми, методи та способи, які раніше не були відомі криміналістам, що негативно впливає на об'єктивність та швидкість їх розкриття. Правоохоронні органи різних країн відзначають, що все частіше стикаються з незаконним обігом наркотичних засобів, який на сьогодні є поширеним у всьому світі [1]. Проблематика боротьби з незаконним обігом наркотиків у сучасному світі набуває глобального характеру, що являє собою серйозну перешкоду на шляху економічного, політичного і соціального розвитку всіх країн світу.

Незаконний обіг наркотиків – це багатогранне явище, яке набирає достатньо швидкого поширення в суспільстві, та у молодіжному середовищі зокрема.

Небезпечним є те, що вже у підлітковому віці особи вживають наркотичні засоби або ж психотропні речовини. Молоде покоління повинно постійно утримуватись і протистояти цьому небезпечному явищу, адже вживання, розповсюдження наркотичних засобів являється не тільки злочином, який підриває безпеку кожної держави але і становить серйозну загрозу життю і здоров'ю людей, здоров'ю всієї нації.

Проблема боротьби з незаконним обігом наркотиків вже десятки років не припиняє хвилювати увесь світ. Це питання розглядається багатьма науковцями, які у своїх дослідженнях намагаються знайти причини та способи подолання такого небезпечного явища, як наркозлочинність. Цій сфері присвячені, зокрема, праці: С. Горькавого, О. Дудорова, А. Музики, А. Гурова, Г. Віттемпера, Л. Галенської, Є. Бабаяна, У. Зібера, І. Карпеца, М. Леві, К. Мюллера, А. Наумова, В. Овчинського, П. Бернасконі, М. Піта, О. Светлова, Т. В. Щербатенка, В. Панова, І. Лукашука та інших.

Метою цієї публікації є визначення особливостей механізму протидії незаконному обігу наркотиків та боротьба із розповсюдженням наркотичних засобів та речовин.

Розповсюдження наркотиків має досить негативні наслідки, які руйнують здоров'я, власну гідність та повагу до інших людей, руйнують потенціал суспільств. В результаті зловживання наркотичними засоба-